

HONNAN JÖVÜNK, KIK VAGYUNK?

A „szögedi nemzetből” kiszakadt bánági és temesközi telepések által alapított falu, Gyulafalva, Bácsgyulafalva, vagy ahogyan még nevezik, Telecska helytörténeti irodalma az elmúlt százharminc esztendő alatt általában évfordulókhoz kötöten gyarapodott egy-egy karcsú vagy testesebb kötettel. Erre leginkább a karóverés emléknappja ad alkalmat, amikor Bácsgyulafalva népe arra emlékezik, hogy elődei karók leverésével, telkek kiosztásával foglalták el új lakóhelyüket 1883-ban. Amikor a település ötvenéves fennállását ünnepelte, Lakatos István *Telecska 1883–1933* címmel a falualapításról a még élő első telepések megszólaltatásával terjedelmes beszámolót jelentetett meg a *Jugoszláviai Magyar Újságban*. A centenáriumra *Dohányosok* címmel önálló kötetben Lábadi Károly írt összefoglalót a falu hírneves dohánytermesztéséről, amely felvirágoztatta a települést. Szerzők csoportja – Varga Sándor, Fekete József és Baranyi István – 1985-ben *A telecskai iskola 100 éve* címmel foglalta össze a népoktatás történetét. 2014-ben Lábadi Károly *Dohányos falu* címmel újabb források alapján ismét összefoglalta a falualapítás történetét, teljességgel feldolgozta a dohánytermesztést, szókincsét, és ehhez a kiadványhoz CD-melléklet is járult, amely Bácsgyulafalva népdalaiból, balladáiból adott válogatást. Az előadók Pecsenska Andrásné Sötét Katalin, Égető Emese és a Juhász zenekar, Báló Ferencné Tóth Ágnes, valamint Szekeres Rozália voltak.

A helytörténeti irodalmat a bácsgyulafalvai idősb Bálint József földműves is gyarapította: 1979 márciusában tollat vett kezébe, hogy megfogalmazza életének történetét. József nevű fia, miután édesapja önéletírása megjelent halála után, atyjáról hitelesítésképpen azt írta, hogy „Ő egy Istent féltő, becsületes magyar ember volt. Ő, akinek nyolcvanéves korában jutott eszébe, hogy leírja élete történetét, amire nem is gondolt, hogy tizenhárom évvel halála után könyv formájában ki lesz adva. A könyv tartalmáról annyit – ez mind úgy volt, ahogy ő leírta, mert mind átélte. Én, aki születésemtől haláláig egy fedél alatt voltam vele, ezt a mai nap is tudom bizonyítani. 99 évet megélt békében és szeretetben.” Idősb Bálint József visszaemlékezéseit azzal az elhatározással indította, hogy utódai, családtagjai és

falujának katolikus magyar testvérei okuljanak belőle, szeressék és becsüljék településüket. Lett is foganatja!

Az önéletírás szerzőjének unokája, Bálint Károly mérnök, a család harmadik generációs tagja nagyapja nyomdokaiba lépett. Kutakodni kezdett, hogy családja, rokonsága mely településekről érkezett új lakóhelyére, Bácsgyulafalvára. Ugyanakkor azt is szeretne volna kideríteni, hogy név szerint kik voltak azok, akik a Telecskai-dombokon 132 évvel ezelőtt megtelepültek. Ők irtották ki a derékig érő fűtengert, a gyomnövények erdejét, és pusztán két kezük munkájával települést hoztak létre, melynek lakói annak ellenére, hogy a szélrózsa minden irányából érkeztek, évtizedek alatt közösséggé kovácsolódtak. Valahányan bácsgyulafalvaiak lettek. Mielőtt megjelent nagyapjának, id. Bálint Józsefnek önéletírása, Bálint Károly már hozzákezdett az adatgyűjtéshez. Bőséges forrásul felhasználta a Kalocsai Egyházmegyei Levéltár interneten is elérhető adatbázisát, amely a bácskai anyakönyvek másolatait tartalmazza, valamint levéltári kutatást folytatott és kérdezősködött falubeliektől. Egy esztendőn keresztül saját adatbázist hozott létre, amelyben szerepel a születési, a házassági és a halotti anyakönyvekből az összes bácsgyulafalvai lakos kiírt adata (vezeték- és keresztnéve, az anya vezetékneve, a bejegyzés eseményének időpontja és oka, a lakóhely házszáma és az illető származási helye). A közel tízezer soros adathalmazba vitt 90 esztendő anyakönyvi beírásai 1924-ig már lehetővé tették, hogy kirajzolódjon az első telepesek megközelítően pontos névsora leszármazottaikkal együtt, valamint kiderüljön annak a teleknek a száma is, amelyet idejövetelük során sorshúzással megkaptak. A pontosításokat, az elfoglalt telekszámok beazonosítását egy-egy előkerült korabeli dokumentum, telepviszavételi vagy -átruházási végzés is segítette. A levéltárban a születési anyakönyvek törvényes hozzáférhetőségi időpontja visszamenőleg 90 év, emiatt a születésekre vonatkozó adatokat az 1924-es évvel bezárólag gyűjtötte ki, a házassági és a halotti anyakönyvek bejegyzéseit 1943-ig. Azokra vonatkozó adatok kerültek az összesített, félezres tételből álló adattárba, akikről már előzőleg szerepeltek bejegyzések a születési, házassági vagy halotti anyakönyvben. Közöttük vannak, akik első telepesekként érkeztek meg új lakóhelyükre.

A „honfoglalók” névsorát már Fekete József is igyekezett beazonosítani *Telecska 1883–1973* című könyvében. Ő 452 családot sorolt fel egy általa végzett, az 1887 és 1894 közötti

időszakot felölelő kutatás alapján. A *Dohányos falu*hoz végzett adatgyűjtés során a Magyar Nemzeti Levéltár Magyar Országos Levéltárában az egyik kikért iratgyűjtő azt a reményt csillantotta meg, hogy előkerülhet a telepesek hivatalos lajstroma, ugyanis az eredetileg a zombori jószágigazgatóságnak elküldött bácsgyulafalvai telepesek névjegyzékét tartalmazta egykor. Az iratgyűjtő azonban üres volt, tartalma elveszett vagy megsemmisült valamelyik leselejtezés során. Ezért is fontos ez a most megjelenő, mérnöki pontossággal és kitartással összeállított elkészült adatsor.

Használata nem bonyolult. A névsor betűrendbe van szedve, a név utáni évszám azt jelzi, hivatalos iraton mikor szerepel először, a helységnév pedig a család származási helyére utal. Ez utóbbi adat számbavételekor az is kiderül, hogy az eddig ismert és feltételezett tizenhét kibocsátó temesközi falunál jóval több helységből érkeztek a telepesek. A névsor természetesen még így sem teljes, ugyanis az a család, amelyikben sem születés, sem házasság, sem haláleset nem fordult elő 1887 és 1894 között, nem szerepel Bálint Károly névsorában. A családnevek mellett megjelenő évszámok sem tudnak minden esetben pontos eligazítást adni, ugyanis csak az első anyakönyvi bejegyzésre utalnak. Mivel Bácsgyulafalva közigazgatásilag 1883 októberétől 1894 júliusáig Kerényhez tartozott, az 1883-tól 1886-ig terjedő időszakban a családokban előforduló emberélethez kapcsolódó eseményeket az ottani anyakönyvekbe írták be. A születési, házassági és halotti időpontokat csak 1887-től rögzítették Bácsgyulafalván.

Bálint Károly aprólékos, igen értékes munkát végzett. Jó és használható segédletet ad azok kezébe, akik Bácsgyulafalva első telepes generációjáról és leszármazottairól szeretnének tájékozódni. Utódjaik, a negyedik, ötödik korosztály és az őket követők is haszonnal forgathatják, hiszen kiolvashatják belőle családjuk származási helyét, fényt deríthetnek rokonsági kapcsolataikra. Megtudhatják, honnan jöttünk, kik vagyunk, kik voltak eleink.

Dr. Lábadi Károly

■

■